अथान्वीक्षिक्यासहितायाश्चतुर्विंशतिप्रश्न्याःश्रवणानंतरं ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ घृतमेवेतिप्रश्नानांश्रुतिसारत्वेनगहनत्वमुक्तं ॥ ३३ ॥ परिशेषंश्रुतेर्वाक्यशेषभूतंतर्कं मन्नामिश्रुतिंउपक्रमोपसंहारैकरूप्यादि नातात्पर्यलिंगषट्केनपरिभावयामि युक्तिमपिसाधकबाधकतर्कबलेनालोडयामि परामान्वीक्षिकींश्रुतिदर्शितांयुक्तिं ॥ ३४ ॥ चतुर्थींत्रयींवार्तांदंडनीतिंचापेक्ष्य सांपरायिकीमोक्षायहिता हेराजशार्दूलहेजनक उदीरितातुभ्यं साविश्वावसुनिकटेप्युक्तेत्यर्थः गतग्रंथेनपंचविंशात्पंचविंशःशारीरस्तमधिकृत्यस्थिता ॥ ३५ ॥ उक्तप्रश्नानामुत्तराणिवक्तुमुपोद्घातयति अथेति ॥ ३६ ॥ विश्वेति अव्यक्तमिति च्छेदः भूतभव्यरूपंयद्भयंसंसारस्तत्करोतीतिभूतभव्यभयंकरं ॥ ३७ ॥ अविश्वोनिष्कलस्तथेतिगौडपाठःप्रामाणिकः आत्मेत्येवोपासीतेत्यत्रोक्तस्यउपास्यस्यात्मनस्तदेतत्प्रेयःपुत्रात्प्रेयोवित्तात्प्रेयोन्यस्मात्स र्वस्मादंतरतरंयदयमात्मेतिसर्वांतरत्वमयमितिप्रत्यगनन्यत्वंचोक्तं तदन्यस्यचविश्वस्यसयोन्यमात्मनःप्रियंब्रुवाणंब्रूयात्प्रियंतेरोत्स्यतीतिशोकहेतुत्वमुक्तं अतःपौर्वापर्यपर्यालोचनाद्दुःखदाविश्वा तदन्योऽवि श्वोनिष्कलआत्मेतिसिद्धं इदंसर्वंयदयमात्मेतिबाधायांसामानाधिकरण्यं योयंस्थाणुःसपुमानितिवत् आत्मविदःसार्वात्म्योक्तिरपिबाधकालीनानुभवानुसंधानमात्रमितिज्ञेयं यदुक्तंयदेषआकाशआनंदो

अथोक्तश्चमहाराजराजागंधर्वसत्तमः॥ पृष्टवाननुपूर्वेणप्रश्नमर्थवदुत्तमं ॥ ३१ ॥ मुहूर्तमुष्यतांतावद्यावदेवंविचिंतये॥ बाढमित्येवकृत्वाचतूष्णींगंधर्वआ स्थितः॥ ३२ ॥ ततोनुचिंतयमहंभूयोदेवींसरस्वतीं॥ मनसासचमेप्रश्नोदध्नोघृतमिवोद्धृतं ॥ ३३ ॥ तत्रोपनिषदंचैवपरिशेषंचपार्थिव॥ मन्नामिमनसातात दृष्ट्वाचान्वीक्षिकींपरां॥ ३४ ॥ चतुर्थींराजशार्दूलविद्यैषासांपरायिकी॥ उदीरितामयातुभ्यंपंचविंशादधिष्ठिता ॥ ३५ ॥ अथोक्तस्तुमयाराजन्राजाविश्वाव सुस्तदा॥ श्रूयतांयद्भवानस्मान्प्रश्नंसंपृष्टवानिह॥ ३६ ॥ विश्वाविश्वेतियदिदंगंधर्वेंद्रानुपृच्छसि॥ विश्वाव्यक्तंपरंविद्याद्भूतभव्यभयंकरं॥ ३७ ॥ त्रिगुणंगु णकर्तृत्वाद्विश्वान्योनिष्कलस्तथा॥ अश्वश्वाश्वाचमिथुनमेवमेवानुदृश्यते ॥ ३८ ॥ अव्यक्तंप्रकृतिंप्राहुःपुरुषेतिचनिर्गुणं ॥ तथैवमित्रंपुरुषंवरुणंप्रकृतिंत था॥ ३९ ॥ ज्ञानंतुप्रकृतिंप्राहुर्ज्ञेयंनिष्कलमेवच॥ अज्ञश्चज्ञश्चपुरुषस्तस्मान्निष्कलउच्यते ॥ ४० ॥

नस्यादित्याकाशानंदयोःसामानाधिकरण्यात्गुणगुणिभावेनाभेदइतित त्राह अश्वश्वेति मिथुनंअश्वाअश्वश्चेतिद्वयमित्यर्थः ॥ ३८ ॥ अव्यक्तंस्त्रीरूपांप्रकृतिं पुरुषंपुंरूपंरेतःसिचं यस्यप्रतिबिंबंप्राप्यप्रकृतिःसर्वंकरोतिसबिंबभूतोऽन्योनिष्कलइत्यर्थः श्रुत्यर्थस्तु आकाशेइतिस मी तेनयदिकारणेआनंदोनस्यात्तर्हिकार्येसुतरांनस्यादित्याधाराधेयभावश्चकारणानंदयोःसर्वत्रश्रूयतइतिनगुणगुणिभावेनतयोसंबंध. आनंदंब्रह्मणोविद्वानितिषष्ठ्यपिराहोःशिरइतिवदौपचारकीवाबोध्या ब्रह्मणइतिपदंब्रह्मवित्परंवाकर्तव्यं यत्तूक्तं आपोवाइदंसर्वमित्यादिश्रुतेर्वरुणएवास्तिनमित्रः मांडूक्योक्तंसर्वेश्वरत्वादिकमपितुरीयान्वय्येवेतितत्राह तथैवेति उदाहृताश्रुतिःकारणमात्रपरानतुशुद्धंनिषेधतीति नतथामांडूक्यश्रुतंसर्वेश्वरत्वादिकंतृतीयमानंदमयंप्रकृत्यश्रूयमाणंचतुर्थनिष्कलपरतयानेतुंशक्यमतोस्तिवरुणादन्योमित्रइत्यर्थः ॥ ३९ ॥ यत्तूक्तंप्रकाशमात्रस्यजगज्जन्मादिहेतुत्वंनसंभवतीतिज्ञानवदेवब्र ह्मेतितत्राह ज्ञानंतुप्रकृतिमिति यत्तादृशंजगज्जन्माद्युपयोगिज्ञानंतन्मायावृत्तिरूपत्वात्प्रकृतिरेव सत्त्वधर्मोहिज्ञानमितिसांख्यप्रसिद्धिः यत्तुतेनज्ञानेनप्रमाणवृत्तिरूपेणजन्यतेतत्प्रमाणफलभूतंप्रमारूपंज्ञानंवे दांतेषुज्ञेयमित्युच्यते यथोक्तं परागर्थप्रमेयेषुयाफलत्वेनसंमता संवित्सैवेहमेयोर्थोवेदांतोक्तिप्रमाणतइति तच्चज्ञेयस्वरूपंज्ञानंनिष्कलंसत्यंज्ञानमित्यादिश्रुतिविषयइत्यर्थः यत्तुज्ञत्वाज्ञत्वेईशजीवयोःस्वाभा विकेतन्निरस्यति अज्ञेति ज्ञाज्ञौनिष्कलमेवब्रह्मेत्यर्थः कार्योपाधिरयंजीवःकारणोपाधिरीश्वरइतिब्रह्मण्यौपाधिकौजीवेशभावौश्रूयेतेतेनोपाध्यपगमेतावुभावपिनिष्कलमेवब्रह्मेतिभावः ॥ ४० ॥

Digitized by Google